

geestesgesteld
hem de in

naar de ver-
zorgdijking

envaating, van
tuais, di de
zijn leven be-
lieft beleeft
rdig en onver-
in wien het
arden is

then vorm en
n echter, heeft
zoa's filosofie
acobi, te zeg-
doórdringend
zijn wijsbe-
len om in te
bach, die Spi-
e heele natuur
seuwigheid.

nis van zijn
nal waar het
rijk lot) met
zoo treffend,
van mystieke
et dwaalpoor
n Spinoza in
sug naverkt),
de kerkelijke
het bekende
geest van be-
leven een bij-
Spinoza".
Professor Ba-
Schelling en
r negentiende

B. W.

de dit onderwerp
titel „Calvismus

betoverend-
omgaf, — hoe
e natuur, dan
wij zoo weinig
wij koesteren
s ontdekken
eg in de be-
ft op dezelfde
openrusting of
int meer zijn
zijn gevoel te
echt met zulk

urverschijnsel-
zich voorstell
hij de rustige
tuur voor ons

doe komt het,
door de oude
uist hierin de

en dubbel

t het woord
bel, die door
oor onze Sta-
e „Heere“ oke
en mensch.
Daartegenover
ge vorm van
het hoogste
re naam van
etzij in praeg-
een mensch.
brief van den
hij de Vries,
gevoelen van

Ook: Stam-
le deel, blz.

uitlating van
Decembekro-
ppord; of wel
an het hoofd
iversiteit, hit
chten, profes-
beweerd, dat
iteit, hoe vele
itten, de taak
n onbevoegde
verklaard, dat
ien de vraag:
ichten? eens

rdde Dr Kuy-
ngen van het

natuur warmer huldigen, en met een zekere innig-
heid aan haar gehecht zijn? Ik geloof, dat Schiller
meer juist gezien heeft, toen hij dit merkwaardig
verschijnsel hiernit verklaarde, dat wij de natuur,
omdat zij bij ons uit de menschenwereld verdwenen
is, slechts daarbuiten in de onbezieldde wereld weer
kunnen terugvinden. Niet onze grootere natuurliefde,
maar de onnatuurlijkheid van onze toestanden en
verhoudingen drijft ons er toe in de „onbezieldde“
wereld der natuur een bevrediging te zoeken, die
we in de menschenwereld niet meer kunnen vinden.
Daarom is het gevoel, waarmee wij aan de natu-
ur gehecht zijn, zoo nauw verwant aan het wee-
moedig gevoel, dat altijd de herinnering aan onze
kindertijd begeleidt.

Een andere karakteristieke schoonheid van het
Homerische epos is de rustige objectiviteit
van de vertelling, die de persoon van den dichter
geheel op den achtergrond doet treden, en allen
nadruk legt op de zaak zelf, — de klare aanschou-
welijkheid van de schildering, waardoor wij alles
als met eigen oogen zien en denken, dat wij het
vertelde zelf mee beleven. Met zeer veel tact ver-
mydt de dichter zooveel mogelijk lange beschrij-
vingen van bepaalde voorwerpen; de beschrijving
wordt in handeling omgezet, zooals wij bijv. het
schild van Achilles en den boog van Pandaros
voor onze oogen zien ontstaan.

Wat er omgaat in het hart van de verschillende
personen wordt meestal maar met een enkel woord
aangeduid, zoodat de lezer zelf telkens a. h. w. aan-
gespoord wordt, het voor zichzelf verder uit te
werken!

Hoe zou het Odysseus wel te moede geweest zijn,
toen hij, eindelijk zeker van den terugkeer naar
zijn vaderland, wegvoer van het land der Phaeaciërs!
En wat zegt de dichter? „Zwijgend besteed
Odysseus het schip, en legde zich neer om te
slapen“!

Ook later, als de held in de hut van Eumaios
als bedelaar zit tegenover zijn zoon, verraadt Ho-
merus met geen enkel woord, wat er omgaat in
het hart van den vader!

De dichter gaat geheel schuil achter zijn werk, en
toch hebben wij bij het lezen zeer sterk het gevoel,
dat hij met zijn geheele hart er bij is! Daardoor
spreken zijn personen ons zoo direct toe!

Toch komt het een enkele maal voor, dat de
dichter uiting geeft aan zijn eigen gevoel. De tra-
gische dood van Hektor en de mishandeling van
zijn lijk ontlokt hem den uitroep: „In het stof lag
nu het hoofd, vroeger zoo schoon, maar nu gaf
Zeus het aan zijn vijanden over, om het te mishan-
delen“.

Een bijzonder sieraad van het Homerische epos
vormen de z.g. „vergelijkingen“, die als bonte bloe-
men door den dichter over zijn werk uitgestrooid
zijn. Hij gebruikt ze telkens, wanneer hij zijn hoer-
ders een levendigen indruk wil geven van een
bepaalde gebeurtenis, en de stemming van een
bepaalde situatie nog een oogenblik wil vasthouden.
Hij lokt eigenlijk met zoo'n vergelijking den hoorder
een oogenblik op een zijpad, maar hij doet het
alleen om relief te geven aan zijn schildering en
de impressie te verdiepen. Om dat te bereiken, moet
datgene, waarmee hij het verhaalde vergelijkt, zijn
hoorders vertrouwd zijn. Het komt daarbij aan op
die dingen, waarmee dichter en hoorders in on-
middellijke betrekking staan, en het is jammer,
dat voor ons het onmiddellijk effect van de Home-
rische vergelijkingen meestal verloren gaat. Eerst
als wij het Grieksche landschap en het Grieksche

leven in Homerus' dagen bij ervaring hadden leeren
kennen, zouden wij zuiver en volkomen de plastiek
van deze „vergelijkingen“ kunnen genieten.

De Homerische „vergelijkingen“ zijn gegrepen uit
het volle menschenleven. Het is ontroerend, hoe
de dichter van de „Ilias“ ook de intiemste voor-
vallen van het dagelijksch leven gadegeslagen heeft:
hoe het kleine meisje zich vastgriipt aan de rokken
van haar moeder, en met tranen in de oogen naar
moeder opkijkt, om meegenomen te worden, —
of hoe een kind aan het strand van de zee huisjes
van zand bouwt en dan weer laat instorten. De
dichter omspant met zijn vergelijkingen de geheele
natuur (de zee, de bergen, het bosch, de velden)
en het volle leven.

De stijl en het gebruik van deze vergelijkingen
verraden den echten dichter. Homerus' voortref-
felijke leerlingen zijn in dit opzicht misschien
wel Milton en Goethe.

Zulk een „vergelijking“ is op zichzelf weer een
klein gedicht en vormt een afgerond geheel. Zij
voert den hoorder in een geheel andere sfeer, om
hem dan weer verfrischd te doen terugkeeren naar
het groote verhaal.

Met de handeling, die de „vergelijking“ illustree-
ren moet, houdt ze meestal slechts in één punt
verband. Hierin ligt bijv. het verschil tusschen Ho-
merus en Shakespeare, die de vergelijking ook met
voorliefde gebruikt, maar dan een volledige paral-
lel bedoelt te geven.

Het punt van vergelijking komt meestal aan het
slot te voorschijn. De dichter schildert bijv. den
aanval van de Trojanen op de muren van de
Grieken. De aanstormende Trojanen werpen met
steenen naar de verdedigers. Nu begint de verge-
lijking! „Zooals de sneeuwvlokken dicht vallen
op een winterschen dag, wanneer Zeus begint te
sneeuwen — nadat hij de winden tot rust gebracht
heeft, laat hij rustig-door de vlokken vallen, totdat
hij de toppen der hooge bergen bedekt heeft en de
steile voorgebergten en de met-lotos-begroei-
de vlakten en de vruchtbare akkers der menschen. Ook
op de grijze zee is de sneeuw uitgestrooid en op
de havens en de kusten, maar de golven slaan er
tegen aan en houden de sneeuw er van af. Al het
andere echter is van boven af bedekt, als de sneeuw
van Zeus zwaar er op drukt. Zóó dicht vlogen
naar beide kanten de steenen“.

Nog één voorbeeld. Als Hektor een onstuimigen
aanval doet op de Grieken, lezen we in het 15e
boek van de „Ilias“: „Hij echter, zooals een leeuw
met verderfelijke gedachten vervuld, de runderen
aanvalt, die in de lage weide bij duizenden grazen;
bij hen is een herder, die nog niet goed geoefend
is, bij den aanval op een rund te strijden met
het roofdier. Hij gaat voortdurend aan de spits
of aan het einde van de kudde, maar de leeuw
springt midden onder hen, en verscheurt een rund,
en de anderen stuiven uiteen van angst: zóó wer-
den toen de Achaeërs geweldig op de vlucht ge-
jaagd, door Hektor benauwd en door vader Zeus,
allen tezamen“.

Slechts een enkele opmerking heb ik kunnen
maken over de schoonheid van deze gedichten.
Homerus' werk is een onuitputtelijke goudmijn van
waarachtige schoonheid. Het is onmogelijk in zulk
een kort bestek alles uit te stellen.

Geen dichter heeft dan ook zulk een ontzagge-
lijken invloed op zijn eigen volk en op de wereld-
literatuur uitgeoefend als Homerus. Door rondtrek-
kende rhapsoden werd zijn werk bekend gemaakt

in alle Grieksche landen. Het werd een echt natio-
naal epos.

Naast godsdienst en taal was dit het eerste ge-
meenschappelijke bezit, waarin alle Grieken zich
verheugen konden: Aeoliërs, Doriërs en Joniërs,
allen konden zich hier hun holden kiezen.

Homerus was de Bijbel der Grieken. De voor-
dracht van zijn gedichten werd al spoedig opge-
nomen in het programma der staatsfeesten en vast
geroged.

Uit Homerus werd de jeugd in de school onder-
wezen. „Aan dezen dichter heeft Griekenland zijn
beschaving te danken“, zegt Plato kort en krachtig.

Het zou te ver voeren, zijn invloed op de geheele
literatuur aan te wijzen. Bij de Romeinen staat de
geheele epische dichtkunst zoowel bij Ennius als
bij Vergilius in het teeken van Homerus.

In het Westen bleef in den tijd der Middeleeuwen
alleen de naam van Homerus nog beroemd, want
men kende nauwelijks zijn werken. Eerst de Re-
naissance opende weer den toegang tot zijn ge-
dichten, en hiermee ving zijn zegelocht aan door
de volkeren van Europa, een zegelocht, die in de
18e eeuw zijn hoogtepunt bereikte. Terwijl voor de
Romaansche volken Vergilius nog gold als de epi-
sche dichter bij uitnemendheid, begon voor Home-
rus de victorie in Engeland met de Homerus-ver-
taling van Pope (1716).

Lessing en Herder, Schiller en Goethe ontsloten
Homerus' werken voor het Duitsche volk, terwijl
door de bekende vertaling van J. H. Vosz (zeer
aan te bevelen voor hen, die Homerus niet in het
Grieksch kunnen lezen) Homerus' gedichten een po-
pulariteit verkregen, die anders slechts de werken
van nationale dichters ten deel valt.¹⁾

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis! De
levensbeschouwingen en de idealen der menschheid
hebben zich gewijzigd in den loop der tijden, maar
de waarachtige schoonheid zal de eeuwen trotsee-
ren! Homerus' werken zijn een bezit voor altijd
en „a joy for ever“!

Und die Sonne Homers, siehe! sie lächelt auch
uns!

W. E. ENGELKES.

¹⁾ Het is de verdienste van Vosmaer, de beide groote
Grieksche heldendichten in goede vertalingen en in het oor-
spronkelijke metrum (den hexameter) voor ons volk te hebben
toegankelijk gemaakt.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Christelijke Nationale Conferentie te Shanghai.

III.

Hoe moet het hart van den Christen-Chinees van
blijdschap hebben geklopt, toen hij de Chr. Natio-
nale Conferentie te Shanghai (van 2—11 Mei 1922)
hoorde beraadslagen over de Chineseesche kerk.

Zeker, de Christen-Chinees is eerst Christen en
daarna Chinees.

Maar deze twee mogen toch niet los naast elkan-
der worden gezet; zij zijn zelfs zoo nauw aan
elkander verbonden, dat zij tot een eenheid zijn
samengegroeid; een Chinees, die Christen wordt,
is niet een Christen en ook een Chinees, maar
hij is een Christen-Chinees.

Het is dan ook niet in hem te misprijken, integen-
deel, zoo hij streeft naar het hooge ideaal, niet
slechts van de bekeering van vele Chineezzen tot
den Christus Gods, maar van de stichting van een
Chr. Chineseesche kerk.

meer waarnaemt, en wil het mij pogen voor te
stellen, dat Dr Van Toorenbergen in zijn be-
wustzijn metterdaad „het nog eens bezoeken van
een oude vriendin“ op den voorgrond drong. Maar
zooveel blijft dan toch, dat volgens Dr Tooren-
bergens eigen bekentenis: 1o. hij, de ziel van
het aanvullingsplan, toevallig, in de dagen toen
het om plan en plan op zijn heest ging, juist
die aanzienlijke en rijke Christenen bezocht heeft,
van wie steun voor het door hem bestreden plan
was te vreezen; 2o. dat hij zijn bezoek gebracht
heeft niet alleen aan „een oude vriendin“ die
krank was, maar ook aan andere vrienden die
volmaakt gezond waren; 3o. dat hij én bij hen én
bij haar lang en breed over het door hem bestreden
plan gesproken heeft; en 4o. dat hij in die ge-
sprekken én haar én hun poogde duidelijk te
maken, dat as eigenlijk met hem moesten mee-
doen, en niet met de mannen der vrije universiteit.

Ligt er nu tusschen dit beledene en het door
mij beweerde nog eenig meetbaar verschil, dan ver-
effen ik dit volgaarne ten bate van den man die
ons tegenwerkte. Er zij alleen bijgevoegd dat de
Haagsche vrienden den door mij geschetsten indruk
hadden ontvangen én dat o.a. Mevrouw Groen van
Prinsterer hierdoor zóó bewerkt was, dat ik uit
eerbied voor haar toemennende zwakte, van elke
poging tot uitwisseling van dien fatalen indruk
heb afgezien. Toen ik werd binnengelaten, verliet
haar... de Heer Elout van Soeterwoode Een
bijzonderheid, die ik volledigheidshalve vermeld.

Dit antwoord nam Dr Kuyper, nog eer de bro-
chure verschenen was, reeds in De Heraut, nr
112, op, met verzoek aan het Wag. Weekblad,
om er melding van te maken.

gebroken; het doel van uw reis was gelukt.

En toen de nu overleden Donatrice onzer stichting
mij dit zelve had megedeeft, zonder dat haar
vermoedheid van geest mij wederlegging van uw
grieven gedoogde, toen, zeer waarde Broeder, heb
ik me toch afgevraagd, of ge nu niet te ver gingt?
of dat nog fair play was? of op die wijs de
plannen der Gereformeerden tegen te werken,
nog bestaanbaar was met vriendschappelijke verhou-
ding... Althans hier kom ik voor uit, dat ge
door die daad mij de tong los hebt gemaakt en
mij hebt doen gevoelen, dat ik u niet langer
sparen mocht.

Dr van Toorenbergen heeft daarna in het Wa-
genigsche Weekblad verklaard, dat hij zich
bij Mevrouw donairière Groen van Prinsterer niet
vervoegd had, met het doel om op haar intentie
ten opzichte van de Vrije Universiteit invloed uit
te oefenen, maar een bezoek tot afscheid brengende,
zijn advies in deze kwestie slechts gaf, toen het
hem gevraagd werd. Alsmeds, dat hij twee andere
vrienden van de Vrije Universiteit, bij dezelfde ge-
legenheid niet bezocht had, met het doel om
hun sympathie aan de Vereeniging voor Hooger
Onderwijs op Gereformeerden Grondslag te ont-
trekken, maar alleen, om door hen invloed op één
der stichters der Vrije Universiteit uit te oefenen,
om hem af te doen zien van zijn plan.

Na van deze verklaring kennis te hebben gegeven,
schrijft Dr Kuyper nu in zijn Bede:

Wat zal ik tot deze dingen zeggen? Dr Van Tooren-
bergens eere is mij lief en ik zal de laatste
zijn, om zijn goeden naam te doen pericliteeren.
Ik wil dus wel aannemen, dat we hier met een
dooreenstringeling van bedoelingen te doen hadden,
gelijk men die in 's menschen zoo arglistig hart

stellige recht en in Staat en in Kerk alsook
krachtens de beginselen van het zoogenante theo-
retische recht in die beide, en bovendien met ver-
wijzing naar hetgeen de vergelykende rechts-
studie leert, wordt hier de vraag: Wie mag een uni-
versiteit stichten, duidelijk, overtuigend en in den
gloed der ingenomenheid met zijn onderwerp, voor
ieder, die het weten wil, door Dr Kuyper beantwoord.

Op blz. 14 van deze brochure komt nog een
belangrijke noot voor inzake een visiten-histo-
rie. Reeds in het Publick Epistel, dat hij vooraf
liet gaan aan de Revisie der Revisie-
legende, gewaagde de schrijver van een bezoek door
Dr van Toorenbergen in de dagen van het op-
komen der aanvullings- en universiteitsplannen, aan
meer dan één der vermogende christenen in den
Haag gebracht, van wie te verwachten was, dat
ze de universiteitsplannen zouden steunen. Daarvan
schreef Dr Kuyper:

Tot zelfs bij wijlen mevrouw de donairière Groen
van Prinsterer gingt gij bezoeken brengen, om den
kring mijner meervermogende vrienden toch vooral
elke gave en elken geldelijken steun aan de vrije
universiteit te ontraden.

De bezoeken hebben doel getroffen; want toen,
om van anderen te zwijgen, mevrouw Groen van
Prinsterer, die eerst gesproken had van een „iets
van haar kapitaal voor ons te zullen losmaken“,
kort daarop liggen ging, heeft ze, aan haar mon-
delinge beschikkingen toekomstende, slechts een be-
trekkelijk kleine som ons vermaakt.

Dit laatste vermeld ik met stillen dank. Inmers,
er blijkt dan toch uit, dat het u niet gelukt
was de edele vrouw te overtuigen, dat haar ge-
maal eigenlijk aan uw kant stond. Dan toch had
ze niets mogen geven. Maar het enthousiasme
hadt ge geblusht; de kracht tot offervaardigheid

Tot dit ideaal heeft de Chr. Nat. Conf. van Shanghai een grooten stap nader gebracht.

Wij merken reeds een vorig maal op, dat China door de groote mogendheden werd en wordt ten onder gehouden. Vooral het heidensch Japan en het Christelijk Amerika staan aan onderdrukking schuldig.

Doch de algemeene ontwaking van het nationaal bewustzijn der Oostersche volken heeft ook China aangeraakt, met name zelfs het Christelijk China, d.w.z. dat deel van China, dat reeds voor het christendom mocht gewonnen worden. En dan ligt het voor de hand, dat de Christen-Chinezen niet slechts staatkundige vrijheid en onafhankelijkheid wil, maar ook onder de voogdij (dikwijls een overheersching) van de Engelsche en Amerikaansche zending vandaan zoekt te komen.

Dat de motieven hiervoor steeds zuiver christelijk zijn, zouden wij niet gaarne beweren. Er zal ook veel van den mensch, van den vleeschelijken mensch, bij zijn. Doch daarmee is de zaak zelf allerminst veroordeeld; integendeel, wij juichen het streven der Christen-Chinezen van harte toe.

Hoe de bovengenoemde Conferentie een uiting van dit streven was, en het beoogde doel naderbij heeft doen komen?

In 1907 was ook te Shanghai een Conferentie gehouden met het oog op het christendom. Maar deze was een conferentie van zendingen; de Chinezen stonden er buiten; de vreemdelingen beraadslaagden onderling zonder de Chinezen over de Chinezen.

Dit kon ook moeilijk anders. En al zouden sommigen van de Christen-Chinezen in staat en bevoegd zijn geweest, om mee te oordeelen over den stand van zaken en de te nemen maatregelen voor de doorvoering van het christendom, er werd toen niet aan gedacht, noch door de zendingen, noch door de Chinezen; er werd trouwens geen behoefte aan gevoeld ook.

Daarbij, het onderwerp van bespreking was in 1907 een geheel ander. Er zijn in China — wij merken het een vorig maal op — 144 zendingscorporaties van Protestantische zijde, die elkander onwillekeurig gedurig in den weg zitten en hinderen. En het was de bedoeling van de Conferentie in 1907 tusschen die verschillende lichamen een werkverband te leggen en samenwerking te zoeken.

Maar nu in 1922, hoe geheel anders was in deze 15 jaren de situatie geworden! Het is hetzelfde China niet meer. Wat men in 1907 niet had kunnen denken en zelfs niet durven droomen, dat in afzienbaren tijd mogelijk zou zijn, is nu werkelijkheid geworden: een vergadering van bijna 1200 christenen komt bijeen, waarvan niet minder dan 570 Chinezen, sprekend over een Chineesche kerk!

Over de geweldige moeilijkheden, die moesten worden overwonnen, voordat zulk een vergadering bijeen komen kon, spreken wij niet, daar zij voor ons doel van weinig belang zijn.

Het verschil in ras was een groot bezwaar, doch erger was het groote getal van richtingen en gezindten. Broederlijk (en zusterlijk) zaten naast elkander Anglicanen, Baptisten, Congregationalisten, Lutheranen, Methodisten, Presbyterianen en anderen, en deze allen ook weer in onder-richtingen verdeeld. Tevens waren vertegenwoordigd de christelijke mannen- en vrouwenverenigingen in China, en ook nog enkele paedagogische instituten. Inderdaad, op kerkelijk gebied een allegaartje bij uitnemendheid, maar toch vereenigd om den persoon van Jezus Christus, en jagend naar hetzelfde doel: een Chineesche kerk.

Mede een bezwaar was de taal, waarin gesproken zou moeten worden. Van de buitenlandsche talen kwam alleen het Engelsch ernstig in aanmerking; maar het ging toch niet aan op een nationale vergadering Engelsch als spreektaal te gebruiken! Bovendien, vele Chinezen zouden het niet hebben verstaan. Dan Chineesch? Doch afgezien van het feit, dat velen van de zendingen deze taal niet of niet voldoende machtig waren, bleef nog de vraag te beantwoorden, welk dialect zou gekozen worden. Wij schreven toch reeds in ons eerste artikel, dat men niet zonder meer van de Chineesche taal kan spreken, gelijk b.v. van het Engelsch of het Nederlandsch.

Ten slotte viel de keuze op het Mandarijn-dialect; maar velen van de Chinezen verstonden dit ook niet; voor hen en voor de buitenlanders werd het Engelsch genomen. Elke toespraak moest dus uit het Chineesch in het Engelsch worden overgezet, en omgekeerd.

Ook was nog een vraag, wie de vergadering zou leiden; een van de Engelschen of Amerikanen? Maar dat zou het nationale gevoel der Chinezen hebben gekrenkt. Een Chinees dan? Maar zouden de buitenlanders, die tot dusverre altijd de leiders waren geweest, zich onder een Chinees zetten? Ja, het moest, en daarom kon het ook. En niet één van de zendingen, die het anders wilde. Voorzitter werd toen de Chineesche predikant Dr Tscheng Tsching Ji, die bleek voor zijn taak volkomen berekend te zijn.

Opmerkelijk was het groote getal vrouwen op de Conferentie, niet minder dan 86, waarvan er verscheidene met veel vrijmoedigheid in deze groote vergadering het woord voerden. Trouwens, in China neemt de vrouw in het zendingswerk een vooraan-

staande plaats in. Van de 100 zendingen zijn er niet minder dan 30 ongehuwde vrouwen. Telt men de vrouwen van de zendingen er bij (wat natuurlijk niet geheel op gaat), dan is de verhouding van het mannelijk en vrouwelijk element als 2:3. Van de 675 zendingsstations in eigenlijk China zijn er 89, d.i. dus 13 pct. alleen door vrouwen bezet. En zoo zijn er nog meer interessante cijfers te geven.

Een bijzonderheid van de Conferentie was ook de belangstelling, die zij van de „buitenstaanders“ genieten mocht. Zuiver kerkelijk was zij wel niet, omdat ook het vereenigingsleven vertegenwoordigd was, maar een kerkelijk stempel droeg zij toch wel, en het doel was toch op een Chineesche kerk gericht. Maar dit verhinderde vele overheidspersonen en anderen niet, om hun „groeten“ officieel over te brengen of te laten brengen.

Zoo bracht de Amerikaansche generaal-consul de groeten over van de buitenlandsche bevolking van Shanghai, terwijl de commissaris voor buitenlandse aangelegenheden in naam van den gouverneur der provincie Kiangsoe, en de (christelijke) voorzitter van de Chineesche handelskamer te Shanghai in naam van de koopmanskringen spraken.

Ook de zoogenaamde christelijke generaal Feng, die toen juist ten strijde was getrokken tegen Tschang Tso Lin, liet zijn groet overbrengen, terwijl hij tevens verschillende wenschen had voor zijn provincie! En dan waren er natuurlijk talloos vele telegrafische gelukwenschen uit alle deelen van China.

Dat het op deze vergadering met haar heterogene elementen van ras, taal, volk en overtuiging, wel eens hokte, ligt voor de hand.

Gelijk de kerk in de christen-landen, heeft ook de zending danig te lijden onder de dusgenaamde Schrifteritiek. Wij behoeven hier niet uit te zetten, wat daarmee bedoeld wordt; het is trouwens van algemeene bekendheid. Kwam deze becritisering der Heilige Schrift nu alleen van ongelovige zijde, dan was het nog te dragen, maar zelfs de Engelsche en Amerikaansche zending in China is van deze smetten niet vrij.

Van hoe fatale gevolgen dit is, leert de zending in ons eigen Indië. Sommige Mohanmedaansche bladen op Java houden aan hun lezers het gedurig voor oogen, hoe de christenen in Nederland het onderling oneens zijn over den Bijbel, en enkele meer of minder groote deelen van den Bijbel schrappen en als onecht beschouwen; en dan stellen zij daar tegenover de eenheid van hun heilig boek, den Koran. Het is zelfs te vreezen, dat dit verschillend denken over het Woord van God de samenwerking tusschen de zendingscorporaties in Ned-Indië groote hinderpalen in den weg zal leggen, zoo niet voor een groot deel onmogelijk zal maken.

Doch keeren wij naar China terug.

De met het modernisme besmette zendingen trachten natuurlijk een modern „christendom“ in te voeren. Daarbij heeft de moderne cultuur met haar uitwassen ook beslag gelegd op de harten van sommige Christen-Chinezen.

En deze overtuigingen, die van het streng positieve christendom sterk afwijken, kwamen ook op de Conferentie aan het woord.

Wel bleek het, dat de aanhangers van het modernisme zeer verre in de minderheid waren. Maar dat zulke stemmen beluisterd werden, was toch een slecht teeken. Het woord van den grijzen leider der beroemde China Inland Mission, den heer Hoste, was dan ook zeer terecht (en gelukkig, dat het zoo goed als algeheel instemming vond), dat het bij de zending mede hoofdzakelijk gaat om het onvoorwaardelijke gezag van de Heilige Schrift. Dit maakt juist onze Gereformeerde zending zoo krachtig, dat wij wars van alle Schrifteritiek staan op den onveranderlijken grondslag van het onfeilbaar Woord van God.

De Conferentie liet, bij het verschil van overtuiging onder haar leden, de afgevaardigden vrij. Gemeenschappelijk belang bond ze samen, en een gemeenschappelijk doel dwong hen tezamen te handelen. Daarmee was niet alle innerlijke eenheid zoek, want dan zou het een huis op den zandgrond zijn geweest.

Die eenheid bleek op een der gewichtigste oogenblikken der Conferentie, toen er zelfs gevreesd werd, dat alles uit elkander zou spatten.

Er werd toch ten slotte, om eenig positief resultaat te bereiken, besloten tot de oprichting van een Chr. Nationalen Raad. Op welke belijdenis zou deze Raad moeten rusten? Waar de Conferentie zelf zulk een beslist uitgesproken belijdenis miste, kon zij voor den Raad moeilijk zulk een belijdenis vaststellen. Zonder op de bijzonderheden in te gaan (waarover meer in ons slotartikel) volstaan wij er nu mede op te merken, dat de Conferentie aan den wensch van velen tegemoet kwam, om toch in eenig opzicht haar geloof uit te spreken. Een commissie gaf hiervoor de volgende formale:

„Wij, leden der Conferentie, belijden met blijdschap ons geloof in, en vernieuwen onze overgave aan God den almachtigen Vader, en Jezus Christus Zijn Zoon, onzen Heere en Zaligmaker, die ons heeft liefgehad en zichzelf voor onze zonden heeft overgegeven, en den Heiligen Geest, den Heer en Gever des levens; en erkennen onze getrouwheid

aan de Heilige Schriften als den oppersten regel voor geloof en wandel, en aan de fundamentele geloofsartikelen, gehouden door de kerken, tot welke wij onderscheidenlijk behooren.“

De Conferentie aanvaardde met opstaan deze resolutie, en barstte toen spontaan uit in het zingen van de doxologie, beide in het Chineesch en het Engelsch. Dat moet het meest dramatische en ontroerende oogenblik der Conferentie zijn geweest. J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Het gevaar van elkander niet te kunnen begrijpen tusschen Duitsland en Frankrijk.

Professor Henri Lichtenberger, die aan de Parijsche Universiteit doceert in de Germanistik, heeft een boek geschreven over: het huidige Duitsland in zijn verhouding tot Frankrijk. Dit boek is in beide landen met groote ingenomenheid ontvangen. De vrede van Versailles en de vragen naar wie de schuld van den oorlog is en hoe de „reparationen“ moeten geschieden, worden van verschillende zijden belicht.

Het eerste hoofdstuk geeft een historisch overzicht van het antagonisme franco-allemand; in een tweede hoofdstuk worden de groote stroomingen in de Duitse gedachtenwereld ten dezen opzichte weergegeven en in het derde hoofdstuk gaat het over de vraag van het herstel in nauw verband met die van wie de schuld is van den oorlog.

In dit allerbelangrijkste werk nu zegt de schrijver: Het elkander wederzijds niet verstaan is een nog grooter gevaar, dan de wederzijdsche haat.

Dat men elkander niet verstaat blijkt o.a. al heel klaar uit het antwoord door de Fransche en Belgische Protestanten gegeven op „de boodschap der Zweedsche bisschoppen“.

In den laatsten tijd treedt bijna geen kerkvorst onder de Protestanten zoozeer en zoo vaak op den voorgrond als Nathan Soederblom, aartsbischop van Upsala in Zweden.

Op de groote wereldconferentie klinkt zijn stem met macht. In de totstandkoming dier conferentie na den oorlog in Zwitserland, Engeland, Denemarken en Zweden gehouden, had hij het groote aandeel. Daarbij mag worden herinnerd, dat naar evenredigheid wellicht geen volk zooveel doet voor het lijdend Protestantisme in Europa dan het Zweedsche. Wat wij doen voor de verdrukte gereformeerden van Europa, dat doet Zweden en naast Zweden ook Noorwegen voor het lijdend Lutherdum.

Nu heeft Soederblom in naam van het concilie van Zweedsche bisschoppen een boodschap gezonden in verband met de bezetting van de Roer aan Bonar Law; aan den aartsbischop van Canterbury; aan president Harding; aan den kardinaal aartsbischop van Parijs en aan Poincaré. Evencens is deze boodschap gezonden aan den kanselier Dr Cuno en aan den heer Motta, den vertegenwoordiger van de Zwitsersche republiek op de vergaderingen van den Volkerenbond. Ook werd deze boodschap gericht aan het adres van Prof. Dr Wilfred Monod, die het Fransche Protestantisme vertegenwoordigde op de wereldconferentie te Kopenhagen. Daar zij tot zijn bevreemding niet was geadresseerd aan den Raad van het Fransch Protestantische Verbond, haastte Monod zich de missive mede te deelen aan genoemd verbond.

Lit het antwoord nu van dat verbond, gegeven aan de Zweedsche bisschoppen, komt duidelijk aan het licht, dat het groote gevaar door Lichtenberger gesignaleerd, reeds aanwezig is. Het Fransche antwoord is door en door beleefd, maar brengt niet nader tot elkander. Het wijst met scherpte op een feit, waarover de Fransche Protestanten zich ten zeerste verbazen en waaromtrent zij ophelderende vragen en waardoor de boodschap geen besten indruk in Frankrijk heeft gemaakt, namelijk het feit, dat één zin, zeer incrimineerend voor Frankrijk, wel voorkomt in het stuk, gezonden aan Engeland en Amerika, doch niet in dat wat geadresseerd werd aan Poincaré en Monod. En wel deze zin: Thans snijdt wapengeweld onder den dekmantel van vrede groote stukken uit het land van een ontwapend gebuur en verergert daardoor diens ten hemel schreienden need. Ook nog in andere opzichten is er verschil tusschen de boodschap aan de Engelschen en die aan de Franschen. Het moet worden toegegeven, dat dit een eigenaardigen indruk maakt.

Het Fransche antwoord verzuimt niet op dit verschijnsel te wijzen en vraagt hoe of dit is gekomen; het vraagt naar den Zweedschen tekst. Het Fransche antwoord is niet van belang ontbloot. Het wordt als het ware gecommentarieerd door een zeer breed interview door Monod toegestaan aan een van de correspondenten van het Stokholmsche dagblad Svenska Dagbladet.

Ook hebben de Unie van de evangelisch-protestantsche kerken van België en de Belgische Zendingkerk in een gemeenschappelijk schrijven zich

gericht tot de testamentsche lerschaf af!

De boodschap Duitsche ke de Oostenrij ingenomenh wordt geme deeling van gemerkt is vond in een eindigde an aan te bied kenden Dr J larissen van pelijke betr het antwoord te brengen nig te heb nader tot el belangrijk te autoriteiten den tegen d de Roomsche kerkge blotten afst de onkerkel gan kan? November 1 zen Duitsch ten geteld, sterk is v Frankrijk se testanten d

De (antir artikel van over / de d christenen d huis halen. Het is de Materiaal

Het v lijk niet niet daa zelf aan Was raar to braken, elk jaar Toen en mij Wel dw openbati aan de v lijk alle Ik he over de er liber veel va gaarne druk de tranen van har oprichte vallen) wen vol men tot deren, togen d voor de vermaak men, a dergelij zeggen, die nie Ik he verteld, Amerika dat wor gelezen passage,

„Wee gesticht beproev heeft, d vloer e men de noeg h den vlo maar la dat hij „Dat te dwes kranke kuren e dat ged te sni Nu l

De